

היום נלמד בעזרת ה':

חולין דף ג

אביי אמר: כך מתפרשת המשנה לכתחילה ובדיעבד: הכל שוחטין, ואפילו כותי מוסרים לו לכתחילה בהמה לשחוט, כי היא מצוה שהם החזיקו בה, במה דברים אמורים (- שמוותר לתת לכותי לשחוט לכתחילה)? כשישראל עומד על גביו, אבל אם הישראל יוצא ונכנס לא ימסור לכותי שישחוט, לפי שהם החזיקו במצות שחיטה לעצמם אבל אינם מקפידים אם יאכילו את ישראל נבילות. ובדיעבד אם הכותי שחט, חותך הישראל כזית בשר ונותן לכותי, אם הכותי אכלו מותר לישראל לאכול משחיטתו, שהרי הכותי זהיר במצות שחיטה לעצמו, ואם הכותי לא אכלו אסור לישראל לאכול משחיטתו. חוץ מחרש שוטה וקטן שאפילו בדיעבד נמי לא נותנים להם לשחוט שמא ישרו וימסרו ושמא יחלידו.

קושיא על אביי: וכולן ששחטו אהייא? על מה הולכים דברי המשנה 'כולן ששחטו ואחרים רואים אותן שחיטתן כשרה'? אי אפשר שעל חרש שוטה וקטן, שהרי המשנה דיברה עליהם מקודם, וא"כ המשנה היתה צריכה לומר 'ואם שחטו ואחרים רואים אותן שחיטתן כשרה' (= הלשון 'כולם ששחטו...'. משמע שהמשנה מדברת על שוחטים נוספים, ולא על חש"ו שדיברה עליהם קודם), אלא בהכרח שזה הולך על כותי, אבל אמרת שאם ישראל עומד על גביו שוחט אפילו לכתחילה, ומדוע המשנה אמרה 'כולן ששחטו ואחרים רואים אותן שחיטתן כשרה' שמשמע רק בדיעבד.

הגמ' נשאת בקושיא.

קושיא: אמר רבא: וכי אם הישראל יוצא ונכנס לא ישחוט הכותי לכתחילה? והרי למדנו במשנה במס' ע"ז - המניח עובד כוכבים בחנות וישראל יוצא ונכנס מותר. משמע שהגוי מפחד שמא יבוא הישראל, ולכן הוא לא נוגע ביון, וא"כ גם כאן הכותי מפחד שמא יבוא הישראל ויראה אותו, ומדוע לא מותר לכתחילה?

תירוץ: התם מי קתני 'מניח'? 'המניח' קתני, דיעבד! במשנה שם כתוב 'המניח עובד כוכבים בחנותו', ומשמעותו בדיעבד, ולא שמוותר לכתחילה להניח גוי בחנותו.

אלא מהכא: אלא הקושיא היא מהמשנה שם - אין השומר את היין צריך להיות יושב ומשמר, אלא אע"פ שיוצא ונכנס מותר. כאן בוודאי מדובר לכתחילה, וא"כ מדוע אצלנו לגבי שחיטת כותי אם ישראל יוצא ונכנס מותר רק בדיעבד?

אלא אמר רבא הכי קתני: כך מתפרשת המשנה לכתחילה ובדיעבד: הכל שוחטין לכתחילה ואפילו כותי, במה דברים אמורים (= שמותר לתת לכותי לשחוט לכתחילה)? כשישראל יוצא ונכנס, אבל בדיעבד אם ישראל בא ומצא את הכותי ששחט כבר, חותך כזית בשר ונותן לו, אם אכלו מותר לאכול משחיטתו, לא אכלו אסור לאכול משחיטתו, חוץ מחרש שוטה וקטן וכו'.

קושיא על רבא: וכולן ששחטו אהייא? על מה הולכים דברי המשנה 'כולן ששחטו ואחרים רואים אותן שחיטתן כשרה'? אי אפשר שעל חרש שוטה וקטן, שהרי המשנה דיברה עליהם מקודם, וא"כ המשנה היתה צריכה לומר 'ואם שחטו ואחרים רואים אותן שחיטתן כשרה', אלא בהכרח שזה הולך על כותי, אבל אמרת שאם ישראל עומד על גביו שוחט אפילו לכתחילה, ומדוע המשנה אמרה 'כולן ששחטו ואחרים רואים אותן שחיטתן כשרה' שמשמע רק בדיעבד.

הגמ' נשאת בקושיא.

ביאור נוסף:

רב אשי אמר: 'הכל שוחטין' בא לרבות אפילו ישראל מומר. שאלה: **מומר למאי?** תשובה: **לאכול נבילות לתיאבון:** דהיינו שאם יש לו בשר כשר הוא אוכל כשר, אבל אם אין לו כשר ויש לו רק נבלה הוא אוכל את הנבלה. וכך גם לגבי שחיטה, וכפי שאמר רבא, אם יש שוחט יהודי המומר לאכילת נבילות לתיאבון, אם בודקים את הסכין ונותנים לו לשחוט, מותר לאכול משחיטתו. בגלל שאם יש לו סכין כשרה הוא לא יעבור עבירה במזיד. אבל אם לא בדקו את הסכין שלו, אסור לתת לו לשחוט, בגלל שאם אין לו סכין בדוקה הוא לא יטרח לבדוק את הסכין.

אמנם אם הוא כבר שחט, בודקים את הסכין שלו אחריו, אם נמצאת סכינו כשרה מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו אסור לאכול משחיטתו. וזה מה שאמרת המשנה 'ושחיטתן כשרה' בדיעבד, דהיינו במקרה שהוא שחט בלי שבדקו את הסכין שלו קודם ולאחר השחיטה מצאו שהסכין כשרה.

[אבל 'מומר להכעיס' הוא אדם שאפילו אם יש לו כשר הוא אוכל בכוונה לא כשר. וכך גם בשחיטה, אפילו אם יבדקו את הסכין ויתברר שהיא כשרה, חוששים שהוא שחט בכוונה בצורה פסולה].

'חוץ מחרש שוטה וקטן' דאפילו דיעבד נמי לא, שמא ישהו שמא ידרסו ושמא יחלידו.

קושיא: **'וכלן ששחטו אהייא? וכו':** הגמרא מקשה כנ"ל. אם הדין הזה הולך על חרש שוטה וקטן, הרי בהם עוסקת המשנה, והיתה צריכה לומר 'ואם שחטו!' ואם הדין הזה הולך על ישראל מומר, אם מדובר שבדקו את הסכין ונותנו לו, הרי כבר אמרה המשנה שמותר לו לשחוט לכתחילה. ואם לא בדקו את הסכין שלו, אם הסכין נמצאת, שיבדקו אותה עכשיו. ואם היא לא נמצאת, מה מועיל שאחרים רואים אותו שוחט? עדיין יש לחשוש שהוא שחט בסכין פגומה. ונשאר הגמרא בקושיא!

רבינא אמר: 'הכל שוחטין' אפילו מומחין שאין מוחזקין. כלומר 'מומחין' היודעים הלכות שחיטה, אבל אינם 'מוחזקין' שלא בדקנו אותם שלוש פעמים שהם שוחטים כראוי (שלא נחלש ליבם למראה השחיטה, ושהם יודעים לאמן את ידם כראוי). אבל אם אנו לא יודעים שהוא יודע הלכות שחיטה, לא ישחוט.

וממשיכה המשנה **'ושחיטתן כשרה'** בדיעבד - אם אנו לא מכירים אותו שהוא יודע הלכות שחיטה, והוא שחט, בודקים אותו, אם הוא יודע הלכות שחיטה מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו אסור לאכול משחיטתו.

'חוץ מחרש שוטה וקטן' דאפילו דיעבד נמי לא, שמא ישהו שמא ידרסו ושמא יחלידו: ואפילו שהם יודעים הלכות שחיטה, זה לא מועיל, כי הם לא בני דעת והם מוחזקים לקלקל בשחיטה.

קושיא: **'וכלן ששחטו אהייא? וכו':** הגמרא מקשה כנ"ל. אם מדובר על חרש שוטה וקטן, היה צריך להיות כתוב 'ואם שחטו!' ואם מדובר על שאין מומחין, הרי מספיק לבדוק אותו אם הוא יודע הלכות שחיטה, ולא צריך שאחרים יראו את שחיטתו? **תירוץ:** **דליתיה לקמן דליבדקיה:** הוא לא נמצא כאן. ולכן אם אחרים ראו את שחיטתו מותר לאכול.

ואינא דאמרי רבינא אמר: 'הכל שוחטין' אפילו מוחזקין שאינם מומחין. דהיינו שהוא שחט לפנינו ב' וג' פעמים כראוי והוא לא נתעלף (= לא נחלש ליבו מראיית השחיטה), אבל אנו לא יודעים האם הוא יודע את ההלכות או לא, הוא כשר. (אמנם אם אנו יודעים שהוא לא יודע את ההלכות הוא פסול תוס'). אבל אם הוא לא שחט לפנינו ב' וג' פעמים, לא ישחוט שמא יתעלף.

ממשיכה המשנה **'ושחיטתן כשרה'** בדיעבד - אם הוא לא מוחזק לנו, והוא שחט ואמר 'ברור לי שלא נתעלפתי' שחיטתו כשרה.

'חוץ מחרש שוטה וקטן' דאפילו דיעבד נמי לא, שמא ישהו שמא ידרסו ושמא יחלידו.

קושיא: **'זכולן ששחטו' אהייא? וכו':** אם על חרש שוטה וקטן, היה צריך להיות כתוב 'ואם שחטו!' ואם על שאין מוחזקין, הרי מספיק שהשוחט אומר 'ברור לי שלא נתעלפתי'. **תירוץ:** **דליתיה קמן דלישייליה:** השוחט לא נמצא כאן.

סיכום השיטות בביאור המשנה:

רבה בר עולא 'הכל שוחטין' לרבות טמא בחולין. 'זכולן ששחטו' טמא במוקדשין.

אבוי 'הכל שוחטין' לרבות כותי כשישראל עומד על גביו. אך קשה 'זכולן ששחטו'.

רבא 'הכל שוחטין' לרבות כותי כשישראל יוצא ונכנס. קשה כנ"ל.

רב אשי 'הכל שוחטין' לרבות ישראל מומר. קשה כנ"ל.

רבינא א"ד א' - 'הכל שוחטין' לרבות מומחין אפילו שאין מוחזקין.

א"ד ב' - 'הכל שוחטין' לרבות מוחזקין אפילו שאין מומחין.

הגמרא מבארת מדוע כל שיטה לא אמרה כשיטות האחרות:

רבינא ורבה בר עולא, כאבוי ורבא ורב אשי לא אמרי: רבינא ורבה בר עולא, לא ביארו את המשנה כאבוי ורבא ורב אשי. בגלל שקשה על שלושתם 'זכולן ששחטו שחיטתן כשרה'.

כולהו כרבה בר עולא לא אמרי: כולם לא אמרו כרבה בר עולא. רבה בר עולא אמר 'זכולן ששחטו' בדיעבד - טמא ששחט במוקדשין ואחרים רואים אותו כשר, ומדובר במקרה שהוא לא נמצא כאן ואיננו יכולים לשאול אותו האם ברור לו שהוא

לא נגע בקרבן. הגמרא הקשתה הרי כבר כתוב בזבחים שטמא ששחט קודשים ולא נגע בבהמה כשר בדיעבד. ותירצה שני תירוצים. לשון ראשון כאן עיקר הדין, ובזבחים הוא נכתב אגב שאר הפסולים. לשון שני שם עיקר הדין, וכאן הוא נכתב אגב טמא ששחט בחולין. הגמרא מבארת מדוע כולם לא אמרו כרבה בר עולא, לפי כל אחד מהלשונות.

להך לישנא דאמרת הכא עיקר: ללשון הראשון שכאן עיקר הדין, ובזבחים הוא נכתב אגב. כולם חולקים על זה וסוברים, שאדרבה שם בזבחים עיקר הדין כי מסכת זבחים עוסקת בקודשים!

להך לישנא דאמרת התם עיקר: וללשון השני ששם בזבחים עיקר הדין, וכאן אגב 'טמא בחולין' נכתב גם הדין של 'טמא במוקדשין'. כולם חולקים על זה וסוברים, שטמא ששחט בחולין לא צריך כלל לכתוב את זה, כי חולין שנעשו על טהרת קודש אינם דומים לקודש, ואין צורך להזהר שלא לטמאות אותם.

כולהו כרבינא לא אמרי: כולם לא אמרו כרבינא. על פי שני הלשונות.

להך לישנא דאמר מומחין אין שאין מומחין לא: ללשון ש'הכל שוחטין' דוקא מומחין, אבל אם אנו לא יודעים שהוא יודע את ההלכות לא ישחוט. כולם חולקים על זה, כי רוב האנשים 'המצויים אצל שחיטה' הם מומחין.

להך לישנא דאמר מוחזקין אין שאין מוחזקין לא: ללשון ש'הכל שוחטין' דוקא מוחזקין, אבל אם לא בדקנו אותו שהוא שוחט בלי להתעלף לא ישחוט. כולם חולקים על זה, כי לא חוששים להתעלפות.

רבא לא אמר כאביי, כי קושייה: בגלל הקושיא מ'וכלן ששחטו'.

אביי לא אמר כרבא, התם לא נגע הכא נגע: רבא למד מגוי ששומר על יין כשהישראל יוצא ונכנס, לכותי ששוחט כשהישראל יוצא ונכנס. אבל אביי חולק על זה כי אין המקרים דומים. ביין הגוי לא נוגע בו והוא מפחד לגעת בו גם כשהישראל יוצא. מה שאין כן בשוחט, שהכותי נוגע כל הזמן בבהמה, וכשהיהודי יוצא הוא יכול ברגע אחד לפסול אותה.

רב אשי לא אמר כתרוייהו, קסבר כותים גרי אריות הן: הוא סובר שהכותים כלל אינם יהודים, כי הגיור שלהם לא היה אמיתי והם התגיירו רק מפחד האריות שה' שלח בהם.

אביי לא אמר כרב אשי, לא סבירא ליה הא דרבא: אביי לא מסכים עם הקושיא שהקשה רבא על רב אשי, שישראל מומר יוכל לשחוט לכתחילה בסכין בדוק. כי אביי סובר שאסור לעשות זאת.

קושיא: אלא רבא מאי טעמא לא אמר כשמעתיה? מדוע רבא לא ביאר כמו שהוא הקשה על רב אשי. דהיינו שמדובר בישראל מומר, ולכתחילה ישחוט אם בדקו לו את הסכין, ובדיעבד אם שחט בלא שבדקו יבדקו לאחר השחיטה. תירוץ: לדבריו דאביי קאמר וליה לא סבירא ליה: מה שאמר רבא שמדובר בכותי ובישראל יוצא ונכנס, הוא לא אמר זאת כביאור שלו עצמו. אלא הוא אמר זאת לאביי. כי אביי סובר שאי אפשר להעמיד את המשנה בישראל מומר (וכנ"ל) ולכן הוא מעמיד אותה בכותי ובישראל עומד על גביו. ועל כך אמר לו רבא שהוא יכול להעמיד אותה אפילו בישראל יוצא ונכנס שאז זה כשר לכתחילה, ואם כבר בא ומצאו ששחט נותן לו כזית לאכול ואז כשר בדיעבד.